

स्वास्थ्य लोकसेवा पढने र याद गर्ने सूत्र

१. रोग फैलने तरिका (Modes of Transmission)

Mnemonic: "ड्राई ए वी एफ"

- ड्रा – Droplet
- ई – Eye contact (direct)
- ए – Airborne
- वी – Vector
- एफ – Fomite

२. रोग अनुसन्धानका कदमहरू (Outbreak Investigation)

Mnemonic: "प्रेमको डे डे डे ए सी"

- प्रे – Prepare
- मा – Make case definition
- को – Confirm outbreak
- डे – Describe data
- डे – Develop hypothesis
- डे – Do evaluation
- ए – Apply control measures
- सी – Communicate

३. संक्रामक रोगको त्रिकोण (Epidemiological Triad)

Mnemonic: "अजे हो एन्"

- अजे – Agent
- हो – Host

- एन् – Environment

४. रोग निवारणका उपायहरू (Disease Prevention Levels)

Mnemonic: "प्राथमिक, माध्यमिक, तृतीय"

Funny: "प्रा-मा-ति, माछा मार्न त्री"

- प्रा – Primary (Prevention)
- मा – Secondary (Early detection)
- ति – Tertiary (Rehabilitation)

५. रोग परीक्षणको गुणस्तर (Diagnostic Tests Qualities)

Mnemonic: "सेंटी स्पेसिफिक"

- से – Sensitivity
- टी – True positive
- स्पेसिफिक – Specificity

६. रोगको चरण (Disease Progression)

Mnemonic: "इंफेक्ष, प्रिड्रोम, एक्टिव, रिकभरी"

Funny: "इनफेक्सन भयो, पिड्रोम भयो, एक्टिभ भयो, रिकभर भयो"

७. रोगको प्राथमिक अवस्था (Incubation Period)

Mnemonic: "रोगका लागि राम्ररी इन्तजार"

- रोगका लागि – Disease (presence)
- राम्ररी – Replication
- इन्तजार – Incubation period

८. रोगको सुरुवात चिन्ह (Prodromal Symptoms)

Mnemonic: "पहिलो झनझनाहट"

- पहिलो – First symptoms
- झनझनाहट – Tingling / mild symptoms

९. रोगहरूको वर्गीकरण (Communicable vs Non-communicable)

Mnemonic: "संक्रामक सनको"

- संक्रामक – Communicable
- सनको – Non-communicable

१०. श्वासप्रश्वासको समस्या (Respiratory Signs)

Mnemonic: "सास फेर्न गाह्रो, चिसो घाम, खोकी"

- सास फेर्न गाह्रो – Dyspnea
- चिसो घाम – Cold exposure (trigger)
- खोकी – Cough

११. हाइपरटेन्सनका जोखिम कारकहरू (Risk Factors)

Mnemonic: "नुन, तौल, धुम्रपान, तनाव"

- नुन – Salt
- तौल – Obesity
- धुम्रपान – Smoking
- तनाव – Stress

१२. मलेरियाका लक्षणहरू (Malaria Symptoms)

Mnemonic: "चिसो लाग्यो, तातो भयो, पसिना आयो"

- चिसो लाग्यो – Chills
- तातो भयो – Fever
- पसिना आयो – Sweating

१३. खस्रोका लक्षणहरू (Measles Symptoms)

Mnemonic: "खोकी, झाडा, झिल्ली, लाल फोका"

- खोकी – Cough
- झाडा – Coryza
- झिल्ली – Conjunctivitis
- लाल फोका – Koplik spots

१४. हेमोग्लोबिन कमीका कारणहरू (Causes of Anemia)

Mnemonic: "आइरन नपुग्नु, खाल्डो, रक्तपात"

- आइरन नपुग्नु – Iron deficiency
- खाल्डो – Hookworm infection

- रक्तपात – Blood loss

१५. डेंगुका चेतावनी संकेतहरू (Dengue Warning Signs)

Mnemonic: "पेट दुख्यो, पखाला, पसिना कम"

- पेट दुख्यो – Severe abdominal pain
- पखाला – Diarrhea
- पसिना कम – Decreased sweating

१६. मिर्गौला रोगका कारणहरू (Causes of Kidney Disease)

Mnemonic: "चिसो पानी, उच्च रक्तचाप, मधुमेह"

- चिसो पानी – Infection
- उच्च रक्तचाप – Hypertension
- मधुमेह – Diabetes

१७. निमोनियाका लक्षणहरू (Pneumonia Symptoms)

Mnemonic: "खोकी, ज्वरो, सास फेर्न गाह्रो"

- खोकी – Cough
- ज्वरो – Fever
- सास फेर्न गाह्रो – Dyspnea

१८. क्यान्सरका सामान्य कारणहरू (Common Cancer Causes)

Mnemonic: "धुम्रपान, मदिरा, प्रदूषण"

- धुम्रपान – Smoking
- मदिरा – Alcohol
- प्रदूषण – Pollution

१९. भिटामिन 'D' कमीका लक्षणहरू (Vitamin D Deficiency)

Mnemonic: "कपाल कमजोर, हड्डी कमजोर, दुखाइ"

- कपाल कमजोर – Hair loss (less common)
- हड्डी कमजोर – Bone pain, deformity
- दुखाइ – Muscle pain

२०. किडनी फेल्योरका लक्षणहरू (Kidney Failure Symptoms)

Mnemonic: "पेट सुन्नियो, पिसाब कम, थकाइ"

- पेट सुन्नियो – Edema
- पिसाब कम – Oliguria
- थकाइ – Fatigue

२१. एचआईभी संक्रमणका लक्षणहरू (HIV Symptoms)

Mnemonic: "ज्वरो, तौल घट्यो, राती पसिना"

- ज्वरो – Fever
- तौल घट्यो – Weight loss
- राती पसिना – Night sweats

२२. फाइभ भिटाभिनहरू (5 Main Vitamins)

Mnemonic: "ए बीसीडी ई"

- ए – Vitamin A
- बी – Vitamin B
- सी – Vitamin C
- डी – Vitamin D
- ई – Vitamin E

२३. प्राथमिक स्वास्थ्य सेवा (Primary Health Care Principles)

Mnemonic: "समावेशी, पहुँचयोग्य, किफायती"

- समावेशी – Inclusive
- पहुँचयोग्य – Accessible
- किफायती – Affordable

२४. मलेरियाको जाँच विधि (Malaria Diagnosis Methods)

Mnemonic: "स्मियर, रापिड, पीसीआर"

- स्मियर – Blood smear
- रापिड – Rapid diagnostic test
- पीसीआर – PCR

२५. डिप्रेसनका लक्षणहरू (Depression Symptoms)

Mnemonic: "मन दुख्छ, थक्छु, निद्रा बिग्रन्छ"

- मन दुख्छ – Sadness

- थक्छु – Fatigue
- निद्रा बिग्रन्छ – Sleep disturbance

२६. खस्रोको संक्रमण मार्ग (Measles Transmission)

Mnemonic: "हावा, खोकी, छुँदा"

- हावा – Airborne
- खोकी – Droplet from cough
- छुँदा – Contact

२७. क्यान्सरका ट्रीटमेन्ट (Cancer Treatments)

Mnemonic: "सर्जरी, रेडिएसन, केमो"

- सर्जरी – Surgery
- रेडिएसन – Radiation
- केमो – Chemotherapy

२८. मिर्गौलाका रोगका लक्षणहरू (Kidney Disease Symptoms)

Mnemonic: "पिसाब बिग्रियो, अनुहार सुन्नियो, थकाइ"

- पिसाब बिग्रियो – Urinary problems
- अनुहार सुन्नियो – Facial edema
- थकाइ – Fatigue

२९. अस्थमा ट्रिगरहरू (Asthma Triggers)

Mnemonic: "धुलो, धुवाँ, चिसो, संक्रमण"

- धुलो – Dust
- धुवाँ – Smoke
- चिसो – Cold air
- संक्रमण – Infection

३०. उच्च रक्तचापका लक्षणहरू (Hypertension Symptoms)

Mnemonic: "टाउको दुखाइ, घुँडा दुखाइ, आँखा धुम्म"

- टाउको दुखाइ – Headache
- घुँडा दुखाइ – Joint pain (less common)
- आँखा धुम्म – Blurred vision